



ΤΑΞΗ: Β' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Τετάρτη 5 Μαΐου 2021
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΕΝ ΒΟΥΛΗ ΜΑΝΤΙΘΕΩΙ ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΩΙ ΑΠΟΛΟΓΙΑ¹

[11] καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα¹ περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἠγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπεικειάς, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθέ μοι διαφοροὺς ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους, καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ.

[12] ἔτι δ', ὦ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην· καίτοι ἑτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας. πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει.

[13] πρῶτον μὲν γάρ, ὅτε τὴν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς [τοὺς] Βοιωτοὺς καὶ εἰς Ἀλιάρτον ἔδει βοηθεῖν, ὑπὸ Ὀρθοβούλου κατειλεγμένος ἵππεύειν ἐπειδὴ πάντας ἐώρων τοῖς μὲν ἵππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας, τοῖς δ' ὀπλίταις κίνδυνον ἠγουμένους, ἑτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον ἐγὼ

¹ Κωνσταντῖνος Ι. Δάλκος Χρῖστος Ι. Δάλκος Γεώργιος Π. Μανουσόπουλος Νικόλαος Ι. Μπονόβας Σπυρίδων Α. Παργινός, Ρητορικά Κείμενα Β' Λυκείου, Ο.Ε.Δ.Β, σελ. 86-87, 94

προσελθὼν ἔφην τῷ Ὁρθοβούλῳ ἐξαλείψαί με ἐκ τοῦ καταλόγου, ἠγούμενος αἰσχρὸν εἶναι τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἑμαυτῷ παρασκευάσαντα στρατεύεσθαι. Καί μοι ἀνάβηθι, Ὁρθόβουλε.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να επιβεβαιώσετε ή να απορρίψετε το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων σημειώνοντας την ένδειξη Σωστό ή Λάθος σε καθεμιά από αυτές.

- α) λογοποιῶντας καὶ ψευδομένους: η λογοποιία και η ψευδολογία, αν και αντίθετες μεταξύ τους ως έννοιες, χαρακτηρίζαν και οι δύο ανθρώπους που σύχναζαν στα σκιραφεία, στα καπηλεία και στα καταγώγια.
- β) εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ: πρόκειται για ένα πολύ εὔστοχο ηθικό επιχείρημα.
- γ) οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναίτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγενημένην: μέσω του ηθικού αυτού επιχειρήματος, υπονοείται η φιλόδικη φύση των Αθηναίων.
- δ) ὄτε τὴν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς [τοὺς] Βοιωτοὺς καὶ εἰς Ἀλίαρτον ἔδει βοηθεῖν: πρόκειται για τη συμμαχία που συνομολογήθηκε το 395 π.Χ. μεταξύ Αθηναίων και Βοιωτῶν και η οποία στρεφόταν κατά των Κορινθίων.
- ε) ὑπὸ Ὁρθοβούλου κατειλεγμένος ἰπέυειν: Ο Ὁρθόβουλος ἦταν ο φύλαρχος της Ακαμαντίδας φυλῆς, στην οποία ανήκε ο Μαντίθεος.
- στ) ἔφην τῷ Ὁρθοβούλῳ ἐξαλείψαί με ἐκ τοῦ καταλόγου, ἠγούμενος αἰσχρὸν εἶναι τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἑμαυτῷ παρασκευάσαντα στρατεύεσθαι: οι ενέργειες και τα κίνητρα του Μαντίθεου καταδεικνύουν την άψογη εικόνα του στην ιδιωτική του ζωή.

Μονάδες 6.

A2. *ἐτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον*: Τι γνωρίζετε για τη διαδικασία δοκιμασίας ἰπέων και ἵππων στην αρχή κάθε χρόνου;

Μονάδες 4

B1. Να επισημάνετε τη διαφορά ανάμεσα στη δίκη και στη γραφή και να δώσετε τον ορισμό (όχι ανάλυση) της εισαγγελίας.

Μονάδες 10

B2. *Πρῶτον μὲν γάρ, ὅτε τὴν ναυμαχίαν ἐποίησασθε ... ἄδειαν ἐμαντῶ παρασκευάσαντα στρατεύεσθαι.* Να επισημάνετε τον τρόπο με τον οποίο αναδεικνύεται το ήθος του Μαντίθεου στο απόσπασμα.

Μονάδες 10

B3. α. Να συμπληρώσετε τις επόμενες προτάσεις με τα ονόματα που σας δίνονται σε παρένθεση (Λυσίας, Ισοκράτης, Δημοσθένης, Πλάτωνας, Πρωταγόρας):

- α) Ο θεωρείται ως ο επιφανέστερος εκπρόσωπος της επιδεικτικής ρητορείας.
- β) Ο θεωρεί ότι δεν μπορεί να χαρακτηρίσει επιστήμη ή τέχνη τη ρητορική.
- γ) Ο θεωρείται ως ο σημαντικότερος ρήτορας συμβουλευτικών λόγων.
- δ) Ο θεωρείται ο κατ' εξοχήν ικανός λογογράφος της κλασικής Αθήνας.
- ε) Ο θεωρεί ότι για κάθε ζήτημα υπάρχουν δύο λόγοι (απόψεις) αντίθετοι μεταξύ τους.

Μονάδες 5

β. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση για κάθε ένα από τα παρακάτω:

- 1. Οι Συρακούσιοι Κόραξ και Τ(ε)ισίας :
 - α. ήταν οι δημιουργοί και διδάσκαλοι της συστηματικής πλέον ρητορικής
 - β. υποστήριζαν ότι η ρητορική δεν ενδιαφέρεται να ανακαλύψει και να διδάξει τα αληθινά και τα δίκαια
- 2. Τα «γοργεία» σχήματα:
 - α. διάνθιζαν τον λόγο με σκοπό να παραπλανήσουν το ακροατήριο
 - β. διάνθιζαν τον λόγο προσεγγίζοντας τα όρια του ποιητικού λόγου

3. Ο χρόνος των αγορεύσεων στην Ηλιαία:
 - α. περιοριζόταν από ένα υδραυλικό χρονόμετρο, την «κλεψύδρα»
 - β. ήταν απεριόριστος για όλους τους ομιλητές
4. Τα παραδείγματα ανήκουν:
 - α. στις άτεχνες αποδείξεις
 - β. στις έντεχνες αποδείξεις
5. Ο επίλογος ενός ρητορικού λόγου:
 - α. δεν είναι απαραίτητος, όταν ο λόγος είναι πολύ σύντομος
 - β. είναι απαραίτητος, ακόμα και αν ο λόγος είναι σύντομος

Μονάδες 5

B4 α. Να συνδέσετε κάθε λέξη του κειμένου (Α΄ στήλη) με την αντώνυμή της στη Β΄ στήλη (δύο λέξεις της Β΄ στήλης περισσεύουν):

Α΄ ΣΤΗΛΗ	Β΄ ΣΤΗΛΗ
1. δύναμαι	α) φίλος
2. αίσχρὸς	β) κακὸς
3. πολέμιος	γ) καλὸς
4. ἀναβαίνω	δ) ἀπέρχομαι
5. προσέρχομαι	ε) ἀδυνατῶ
6. δῆλον	στ) καταβαίνω
	ζ) διέρχομαι
	η) ἄδηλον

Μονάδες 6

β. Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους του κειμένου ένα ομόρριζο ουσιαστικό, απλό ή σύνθετο, της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	Κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
ᾔψεσθε	-μα	
Ψευδομένους	-ος	
Κατειλεγμένος	-ος	
ἠγουμένους	-μών	

Μονάδες 4

B5. Με βάση την παράγραφο 11 του πρωτότυπου κειμένου και το παράλληλο κείμενο από τον ρήτορα Ισοκράτη να παρουσιάσετε τις κακές συνήθειες των νέων Αθηναίων στην εποχή του Μαντιθέου.

Ισοκράτης, Ἀρεοπαγητικός 48

Τοιγαροῦν οὐκ ἐν τοῖς σκιραφείοις οἱ νεώτεροι διέτριβον, οὐδ' ἐν ταῖς αὐλητρίσιν, οὐδ' ἐν τοῖς τοιούτοις συλλόγοις ἐν οἷς νῦν διημερεύουσιν· ἀλλ' ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἔμενον ἐν οἷς ἐτάχθησαν, θαυμάζοντες καὶ ζηλοῦντες τοὺς ἐν τούτοις πρωτεύοντας. οὕτω δ' ἔφευγον τὴν ἀγοράν, ὥστ' εἰ καὶ ποτε διελθεῖν ἀναγκασθεῖεν, μετὰ πολλῆς αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης ἐφαίνοντο τοῦτο ποιοῦντες.

Απόδοση: Γι' αυτό δεν σύχναζαν οι νέοι σε μέρη τυχερών παιχνιδιών, ούτε σε χαμαιτυπεία με αυλητρίδες, ούτε σε συγκεντρώσεις τέτοιου είδους όπου σήμερα περνούν την ημέρα τους, αλλά αφοσιώνονταν στις ασχολίες στις οποίες είχαν ταχθεί, όπου θαύμαζαν και ζήλευαν όσους πρότευαν σ' αυτά. Έτσι απέφευγαν την αγορά, ώστε και αν καμιά φορά ήταν αναγκασμένοι να περάσουν απ' αυτή, φαίνονταν καθαρά ότι το έκαναν αυτό με μεγάλη ντροπή και συστολή.

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίου, Ὑπὲρ Ἀδυνάτου, 21-23*

Κάποιος άγνωστος Αθηναίος πολίτης έκανε μήνυση (είσαγγελία) εναντίον κάποιου επίσης άγνωστου «αδυνάτου» και τον κατηγορήσε πως λαμβάνει παράνομα το επίδομα και ότι πρέπει να του αφαιρεθεί. Ο «αδύνατος» για να υπερασπιστεί τον εαυτό του εκφωνεί ο ίδιος τον λόγο που του έγραψε ο Λυσίας.

Άλλα γάρ οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ λίαν με ἀκριβῶς ἀπολογούμενον πρὸς ἕν ἕκαστον ὑμῖν τῶν εἰρημένων ἐνοχλεῖν πλείω χρόνον. Εἰ γὰρ ὑπὲρ τῶν μεγίστων εἴρηκα, τί δεῖ περὶ τῶν φαύλων ὁμοίως τούτῳ σπουδάσειν; Ἐγὼ δ' ὑμῶν, ὦ βουλή, δέομαι πάντων τὴν αὐτὴν ἔχειν περὶ ἐμοῦ διάνοιαν, ἥνπερ καὶ πρότερον· μὴ οὐ μόνου μεταλαβεῖν ἔδωκεν ἡ τύχη μοι τῶν ἐν τῇ πατρίδι, τούτου διὰ τουτονὶ ἀπστερήσητέ με· μηδ' ἂ πάλαι κοινῇ πάντες ἔδοτέ μοι, νῦν οὗτος εἷς ὢν πείσῃ πάλιν ὑμᾶς ἀφελέσθαι. Ἐπειδὴ γάρ, ὦ βουλή, τῶν μεγίστων ἀρχῶν ὁ δαίμων ἀπστερήσεν ἡμᾶς, ἡ πόλις ἡμῖν ἐψηφίσατο τούτο τὸ ἀργύριον, ἡγουμένη κοινὰς εἶναι τὰς τύχας τοῖς ἅπασιν καὶ τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν. Πῶς οὖν οὐκ ἂν δειλαιότατος εἶην, εἰ τῶν μὲν καλλίστων καὶ μεγίστων διὰ τὴν συμφορὰν ἀπστερημένους εἶην, ἂ δ' ἡ πόλις ἔδωκε προνοηθεῖσα τῶν οὕτως διακειμένων, διὰ τὸν κατήγορον ἀφαιρεθεῖην; Μηδαμῶς, ὦ βουλή, ταύτη θῆσθε τὴν ψῆφον.

* *Denniston, J. D. (1931). The Loeb Lysias-Lysias. With an English translation by WRM Lamb. Pp. xxvi+ 707. (Loeb Classical Library.) London: Heinemann, 1930.*

Λεξιλόγιο

σπουδάζω = ασχολούμαι σοβαρά

κοινῇ = με κοινή απόφαση

τὸ ἀργύριον = τὸ χρηματικὸ βοήθημα

ταύτη = ἔτσι (δοτικοφανές επίρρημα)

Παρατηρήσεις

Γ1. Να αποδώσετε στα νέα ελληνικά το ακόλουθο απόσπασμα «Ἐπειδὴ γάρ, ὦ βουλή, τῶν μεγίστων ἀρχῶν..... ταύτη θῆσθε τὴν ψῆφον».

Μονάδες 10

Γ2. Από ποιο μέρος του λόγου (προοίμιο, διήγηση-πίστη, επίλογος) προέρχεται το απόσπασμα που σας δόθηκε και γιατί; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο.

Μονάδες 10

Γ3. α. Να μεταφέρετε όλους τους κλιτούς όρους της επόμενης περιόδου στον αντίθετο αριθμό: «.....ή πόλις ἡμῖν ἐψηφίσατο τοῦτο τὸ ἀργύριον, ἡγουμένη κοινὰς εἶναι τὰς τύχας...».

Μονάδες 4

β. ἐνοχλεῖν, εἶρηκα, ἀφελέσθαι, ἀφαιρεθεῖν: Να μεταφερθούν οι τύποι στον μέλλοντα στην ίδια φωνή.

Μονάδες 4

γ. ἀκριβῶς, πλείω, τῶν καλλίστων, μεγίστων: Να γράψετε τον αντίστοιχο τύπο του επιρρήματος στον υπερθετικό βαθμό και των επιθέτων στον θετικό βαθμό (διατηρώντας το γένος, αριθμό και πτώση).

Μονάδες 2

Γ4. α. Πῶς οὖν οὐκ ἂν δειλαιότατος εἶην, εἰ τῶν μὲν καλλίστων καὶ μεγίστων διὰ τὴν συμφορὰν ἀπεστερημένος εἶην.....: Να καταγράψετε τον υποθετικό λόγο και να προσδιορίσετε το είδος του (Μονάδα 1) και να τον τρέψετε, ώστε να εκφράζει την αόριστη επανάληψη στο παρελθόν. (Μονάδες 2)

Μονάδες 3

β. Ἀλλὰ γὰρ οὐκ οἶδ' ὅ,τι δεῖ λίαν ἀπολογούμενον πρὸς ἕνα ἕνα ἑκάστον ὑμῖν τῶν εἰρημένων ἐνοχλεῖν πλείω χρόνον: Να προσδιορίσετε το είδος της δευτερεύουσας πρότασης (μονάδα 1), να κάνετε πλήρη χαρακτηρισμό της (μονάδες 2) και να επισημάνετε τον συντακτικό της ρόλο (μονάδα 1).

Μονάδες 4

γ. τῶν μεγίστων ἀρχῶν ὁ δαίμων ἀπεστέρησεν ἡμᾶς: να μετατρέψετε τη σύνταξη σε παθητική.

Μονάδες 3